

Een nieuw cultuurbeleid?

Erwin Angad-Gaur

In oktober kwam het er dan toch van: er stond een nieuw kabinet op het bordes, met een nieuwe minister van Cultuur. Het regeerakkoord tussen VVD, CDA, D66 en CU is weinig specifiek over het cultuurbeleid van de nieuwe regering. Dat geeft de betrokken bewindspersonen een grote ruimte voor het formuleren van beleid en geeft wellicht de Kamer ook ruimte voor nadere invulling.

De maand november was daarom een eerste belangrijke lakmoesproef, die, laten we voorzichtig zijn, voorlopig positief uitsloeg: het was de maand waarin het eerste cultuurdebat in de nieuwe Tweede Kamer werd gevoerd, waarin de Kamer moties indiende die een eerste nadere richting gaven en waarin de minister voor het eerst haar eigen visie uitdroeg.

Kamerdebat

Het Kamerdebat van maandag 13 november werd in de media gekaapt door VVD-Kamerlid Arno Rutte. Hij eiste erkenning voor het zegenrijke werk van voormalig staatssecretaris Halbe Zijlstra onder het kabinet Rutte I: de bezuinigingen van 200 miljoen op de cultuursector, die het veld tot inzet op eigen verdienvermogen had gedwongen. Het kwam hem op een zuinige reactie van de nieuwe minister te staan, die hem antwoordde dat het nieuwe kabinet niet voor niets 80 miljoen heeft uitgetrokken om de schade van Rutte I te helpen herstellen.

Prominent haalde hij daarna het nieuws door voor te stellen alle rechtstreekse subsidies aan popmuziek en popmuzikanten te schrappen. Artiesten die niet hun eigen broek kunnen ophouden zijn niet populair genoeg en daarmee geen popmusici. Zijn motie was bij voorbaat kansloos en werd daags erna dan ook afgewezen. Alleen zijn eigen VVD en de fracties van DENK, SGP en FvD steunden zijn motie.

Het belangrijkste nieuws was echter de toezegging van minister Van Engelshoven om in februari met een eigen actieplan te komen om het verdienvermogen van auteurs, artiesten en andere werkenden in de cultuursector te helpen verbeteren. Een potentiële doorbraak was daarnaast de motie van Kamerleden Corinna Ellemaat (GroenLinks) en Lodewijk Asscher (PvdA). In die motie wordt de regering verzocht 'in overleg met de sector op korte termijn (...)

experimenteerruimte te creëren opdat zzp'ers werkzaam in de culturele en creatieve sector collectief kunnen onderhandelen'. Alleen de VVD en de PVV stemden tegen.

Arbeidsmarktagenda

Een dag later, tijdens de presentatie van de Arbeidsmarktagenda Cultuur, herhaalde de minister haar toezegging. Een belangrijke belofte omdat voorwaarde scheppend beleid van de overheid essentieel zal zijn voor het slagen van de diverse aandachtspunten in de Arbeidsmarktagenda. (Zie ook het artikel van Anita Verheggen op pag. 14-15 van deze Muziekwereld over de nog al te vage Fair Practice Code.) Met name de aanbeveling tot het mogelijk maken van collectief onderhandelen over minimum-tarieven valt of staat bij de bereidheid van de regering uitvoering te geven aan de met grote meerderheid aangenomen Kamermotie. Maar ook is van groot belang dat de overheid bereid zal zijn goed opdrachtgeverschap en eerlijke contracten als harde subsidievoorwaarden aan instituten, aan fondsen en aan de publieke omroep op te leggen.

Auteurscontractenrecht

Het Auteurscontractenrecht, bijna tweeënehalf jaar geleden ingevoerd, toont de meest heldere noodzaak daartoe. De wet, bedoeld om de positie van auteurs en artiesten ten opzichte van platenmaatschappijen, omroepen en uitgevers te verbeteren, leidde nog nauwelijks tot werkelijke verbe-

tering. Deels omdat de wet grotendeels betrekking heeft op alleen nieuwe contracten en al afgesloten contracten ongemoeid laat. Deels omdat collectieve onderhandeling (op het gebied van redelijke auteursrechtelijke vergoedingen volgens deze wet al wel toegestaan) nog niet van de grond kwamen, of nog niet tot resultaten leidden. Maar ook omdat zelfs de voornamelijk door de overheid gefinancierde publieke omroep tot op heden weigert volgens de wet onredelijke contractbepalingen uit haar overeenkomsten met onder meer muzikanten te schrappen. Zonder voorbeeldfunctie van de overheid zelf, als opdrachtgever en subsidiegever, zal de markt niet volgen.

De eerste voornemens van de nieuwe minister klinken positief. De aandacht van een grote meerderheid van de Tweede Kamer lijkt daadwerkelijk gericht op een eerlijk inkomen van auteurs en artiesten. Komend jaar zal moeten blijken of dat zich ook in daadwerkelijke effectieve actie zal vertalen, of dat het bij mooie woorden en bij dode wetteksten zal blijven.

Raad voor Cultuur: integraal advies over muziekbeleid

Ook het op 23 november gepubliceerde advies van de Raad voor Cultuur geeft een belangrijke aanzet voor het nieuwe jaar en nieuw beleid. Voor het eerst in zijn geschiedenis bracht de Raad een advies uit waarin de muzieksector in de volle breedte werd bekeken; van de symfonische orkesten tot de jazz en geïmproviseerde muziek, de popmuziek en de dance. De Raad bepleit daarbij 'een integraal, inclusief muziekbeleid' en stelt terecht dat het huidige muziekbeleid op diverse punten tekortschiet en onvoldoende oog heeft voor de artistieke en maatschappelijke ontwikkelingen in de muziek en in de samenleving.

Het advies van de Raad legt de vinger zo op diverse zere plekken. Sinds de bezuinigingen van 2013 zijn, duidelijker dan ooit, de mankementen van het overheidsbeleid bloot komen te liggen, stelt ook het onafhankelijke adviesorgaan: overheden richten zich te eenzijdig op de productie en presentatie van (vooral klassieke) muziek en trekken daar steeds krappere budgetten voor uit, terwijl ze zich te weinig bekommeren om het scheppen van de juiste randvoorwaarden voor een gezonde muziekpraktijk. De consequenties daarvan vindt de Raad zorgelijk: musici worden over de hele linie slecht betaald, muziekarchieven liggen in depots te verstoffen en beginnende musici kunnen nauwelijks een beroepspraktijk opbouwen omdat er te weinig aandacht is voor jong talent. De lange lobby, de vele (inkomens)onderzoeken en voorstellen van Ntb, VCTN en collega-organisaties lijken inmiddels duidelijk doorgedrongen tot zowel de politiek als tot de Raad voor Cultuur. 2018 wordt een spannend jaar.

